

Asia: VN/17928/2024

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 29 pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kannattaa hallituksen esitystä oppilaiden henkilökohtaisten puhelimien ja mobiililaitteiden käyttökiellosta vähintäänkin opetustilanteiden aikana. Lakiin suunnitellut muutokset vastaavat perusopetuslain 3 §:n tavoitetta edistää lasten tervettä kasvua ja kehitystä sekä 3 a §:n tavoitetta varmistaa lapsen edun ensisijaisuus.

Lisäksi ehdotamme, että kiello laajennettaisiin koskemaan koko koulupäivää siten, että henkilökohtaisen puhelimen ja mobiililaitteen käyttö kielletään koko koulupäivän ajaksi, eli myös välituntien, siirtymätilanteiden ja kouluruokailun ajaksi. Tutkimusten mukaan parhaat oppimis-, mielenterveys- ja hyvinvointivaikutukset saadaan sillä, että henkilökohtaisten mobiililaitteiden käyttö on kielletty koulupäivän aikana. Koko koulupäivän kestävä oppilaiden henkilökohtaisten puhelin- ja mobiililaitteiden kiello on vaikuttavuudeltaan paras, kun tutkimuksissa on arvioitu koulun työrauhaa, Pisa-tuloksia ja muita oppimistuloksia etenkin heikommin pärjävillä oppilailla. Lisäksi koko koulupäivän kestävä kiello vähentää kiusaamista, lisää oppilaiden mahdollisuuksia sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja yhteenkuuluvuuden tunteen kehittymiseen sekä kohentaa oppilaiden mielialaa. Kaikilla edellä mainituilla hyödyillä olisi omalta osaltaan valtavia positiivisia kansanterveydellisiä vaikutuksia lasten ja nuorten keskittymiskykyyn, oppimistuloksiin, koulujaksamiseen, mielen hyvinvointiin, sosiaalisten taitojen kasvattamiseen ja liikunnallisempaan koulupäivään.

Unesco julkaisi heinäkuussa 2023 digiraportin, jossa vedottiin kännyköiden poistamiseksi koululuokista silloin, kun niillä ei tehdä opettajan määräämiä oppimistehtäviä. Tutkimuksissa on todettu nuorten liiallisen netinkäytön olevan yhteydessä mielenterveyden ongelmiin, vähäiseen liikuntaan, nukkumiseen ja oppimisen sekä keskittymiskyvyn vaikeuksiin etenkin tytöillä ja heikommin pärjävillä oppilailla. Lisäksi vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulokset ovat hälyttäviä. Länsi-Uudenmaan 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä 43 % ja pojista 25 % oli yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei onnistunut siinä. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista tytöistä näin vastasi 45 % ja pojista 25 %, ja ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoista tytöistä 39 % ja pojista 23 %.

Kysymys on kysytty vuodesta 2017 lähtien, ja prosenttiosuudet ovat vuosi vuodelta kasvaneet jokaisella kouluasteella.

On vanhempien, koulujen ja päättäjien vastuulla suojata lapsia ja nuoria sekä heidän kehittyviä aivojaan mobiililaitteiden haitoilta ja riippuvuuskehitykseltä. Vastuuta oman mobiililaitteen käytöstä ja käytön rajoittamisesta ei voi syyttää lapsille ja nuorille, koska heidän aivonsa eivät ole vielä kypsiä rajoittamaan tai vähentämään laitteiden käyttöä. Perusopetuslain 29 §:n ja 36 d §:n muutoksilla kouluikäisen oman mobiililaitteen käytön kieltäminen kouluaikana olisi positiivinen viesti lapsille ja nuorille siitä, että aikuiset huolehtivat lasten ja nuorten tulevaisuudesta sekä kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja oppimisesta.

Perusopetuslain 31 §:ssä linjataan, että opetuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään oppilaille maksuttomat opetusvälineet kattaen siten myös opetussuunnitelman mukaiset digi- ja viestintävälineet. Täten koulut eivät lähtökohtaisesti voi velvoittaa oppilaita käyttämään lasten omia mobiililaitteita opetustilanteissa, eli lasten omien mobiililaitteiden käytölle opetustilanteissa ei siten ole nykyisen lain näkökulmasta tarvettakaan. Lisäksi ajatus siitä, että lapset käyttävät omia älylaitteita opetustilanteissa saattaa lapset ja nuoret eriarvoiseen asemaan siksi, että perheiltä, lapsilla ja nuorilta ei voida vaatia sitä, että lapsilla on ylipäättään älylaite. Tutkimusnäyttö ei tue sitä, että alakouluikäisillä on käytössään henkilökohtainen älylaite. Tutkimusnäyttö päinvastoin suosittaa, ettei päiväkotikäisille ja alakouluikäisille hankittaisi älypuhelinia, vaan peruspuhelin tai kellopuhelin. Opetuksen kannalta on riittävää, että digi- ja viestintätaitojen opetuksessa hyödynnetään pelkästään opetuksen järjestäjän digi- ja viestintävälineitä, ei lasten omia.

Kannatamme 29 §:ää koskevaa hallituksen esityksen ehdotusta siitä, että koulun järjestyssäännöillä tai järjestysmääräyksillä määrätään henkilökohtaisten puhelinten ja muiden mobiililaitteiden säilytyksestä 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa sekä niiden säilytyksestä koulupäivän aikana. Lisäksi ehdotamme, että koulun järjestyssääntöjä koskevasta momentista poistetaan sanat ”sekä niiden käytöstä” ja ”muulloin kuin oppitunneilla”, koska vaikuttavimmat oppilaiden hyvinvointi- ja oppimishyödyt saavutetaan koko koulupäivää koskevalla henkilökohtaisen mobiililaitteen käyttökiellolla, ei pelkästään opetustilanteita koskevalla käyttökiellolla. Perusopetuslakiin suunnitellut muutokset ja lisäehdotuksemme vastaisivat perusopetuslain 3 §:n tavoitetta edistää lasten tervettä kasvua ja kehitystä sekä 3 a §:n tavoitetta varmistaa lapsen edun ensisijaisuus.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee, että henkilökohtaisia mobiililaitteita koskevan lainsäädännön tueksi tulee saada riittävän selkeät ja käytännönläheiset kansalliset lain tulkintaohjeet, jotta koulujen järjestyssäännöt mobiililaitteiden osalta olisivat yhdenmukaiset. Näin varmistetaan se, että Suomen jokaisessa koulussa on yhdenmukaiset järjestyssäännöt, jotta lasten ja nuorten etu toteutuu tasapuolisesti riippumatta lapsen asuinpaikasta tai koulusta.

Näkemyksemme mukaan hyväksyttävä poikkeus henkilökohtaisen mobiililaitteen kouluikäiseen käyttöön on tilanteissa, joissa oppilaan sairauden hoito tapahtuu henkilökohtaisen mobiililaitteen avulla.

Lähteet:

Beland L.P & Murphy R. CEP Discussion Paper No 1350, May 2015. Ill Communication: Technology, Distraction & Student Performance. Center for Economic Performance. London School of Economics and Political Science. <https://cep.lse.ac.uk/pubs/download/dp1350.pdf>

Bellur S., Nowak KL., Hull KS. 2015. Computers in Human Behavior. Vol. 53, Dec. 2015, p. 63-70. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0747563215004677>

Beneito, P. and Vicente-Chirivella, Ó. (2022), "Banning mobile phones in schools: evidence from regional-level policies in Spain", *Applied Economic Analysis*, Vol. 30 No. 90, pp. 153-175. <https://doi.org/10.1108/AEA-05-2021-0112>

Kopecký, K., Fernández-Martín, F. D., Sztokowski, R., Gómez-García, G., & Mikulcová, K., 2021. Behaviour of Children and Adolescents and the Use of Mobile Phones in Primary Schools in the Czech Republic. *International journal of environmental research and public health*, 18(16), 8352. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8393999/>

Moisala, M., Salmela, V., Hietajärvi, L., Salo, E., Carlson, S., Salonen, O., Lonka, K., Hakkarainen, K., Salmela-Aro, K., & Alho, K. (2016). Media multitasking is associated with distractibility and increased prefrontal activity in adolescents and young adults. *NeuroImage*, 134, 113–121. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2016.04.011>

Moisala M. Brain activations related to attention and working memory and their association with technology-mediated activities. Väitöskirja. Helsingin yliopisto 2017. Brain activations related to attention and working memory and their association with technology-mediated activities (helsinki.fi)

Radesky JS, Kaciroti N, Weeks HM, Schaller A, Miller AL. Longitudinal Associations Between Use of Mobile Devices for Calming and Emotional Reactivity and Executive Functioning in Children Aged 3 to 5 Years. *JAMA Pediatr.* 2023;177(1):62–70. doi:10.1001/jamapediatrics.2022.4793

Saarinen, A I L, Lipsanen, J, Hintsanen, M, Huutilainen, M & Keltikangas-Jarvinen, L 2021, ' The Use of Digital Technologies at School and Cognitive Learning Outcomes: A Population-Based Study in Finland ', International Journal of Educational Psychology, vol. 10, no. 1, pp. 1-26. <https://doi.org/10.17583/ijep.2021.4667>

Tanil CT, Yong MH (2020) Mobile phones: The effect of its presence on learning and memory. PLoS ONE 15(8): e0219233. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219233>

THL 19.3.2021. Tutkimus: Lapsen ruutuaika lisää keskittymisvaikeuksien ja ylivilkkauksen riskiä 5-vuotiailla. <https://thl.fi/fi/-/tutkimus-lapsen-ruutuaika-lisaa-keskittymisvaikeuksien-ja-ylivilkkauksen-riskia-5-vuotiailla>

UNESCO. 2023. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in education – A tool on whose terms? Paris, UNESCO. unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385723/PDF/385723eng.pdf.multi

Onko teillä lausuttavaa esityksen 36 d pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Kannatamme hallituksen esitystä kolmannen momentin lisäämisestä 29 §:ään, jolloin opettajilla ja rehtoreilla on tosiasiallinen mahdollisuus puuttua kouluikäiseen henkilökohtaiseen mobiililaitteen käyttöön. Perusopetuslain 36 d §:n muutos vastaisi perusopetuslain 3 §:n tavoitetta edistää lasten tervettä kasvua ja kehitystä sekä 3 a §:n tavoitetta varmistaa lapsen edun ensisijaisuus.

Onko teillä muita huomioita puhelimia ja muita mobiililaitteita koskeviin ehdotuksiin?

Perusopetuslain 31 §:n mukaan kouluilla on velvollisuus tarjota oppilailleen maksuttomat opetusvälineet. Perusopetuksessa linjataankin, että lähtökohtaisesti tieto- ja viestinteknologisessa opetuksessa käytetään koulun omia tietoteknisiä laitteita ja puhelinten opetuskäytöstä oppitunnin aikana päättää opettaja. Opetuksen järjestäjän omat laitteet ovat esimerkiksi tabletteja, kannettavia ja pöytätietokoneita, VR-laitteita, robotteja ja 3D-tulostimia. Tällöin tarvetta oppilaiden henkilökohtaisen mobiililaitteiden käytölle opetustilanteissa ei ole.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lakimuutoksia pelkästään opetustilanteita koskevaan oppilaiden henkilökohtaisten mobiililaitteiden käyttöön. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemys tutkimustiedon valossa on se, että hallituksen esitystä laajennettaisiin kattamaan oppilaiden henkilökohtaisten mobiililaitteiden käyttökielto koko koulupäivän ajaksi, koska siten saavutettaisiin vaikuttavimmat, yhdenvertaisimmat ja pysyvimmat hyvinvointi- ja oppimishyödyt valtakunnallisesti.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 41 a-d ja 42 d pykäliin koskien aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa?

Kannatamme ehdotusta, että aluehallintovirasto voi oma-aloitteisesti tutkia, onko opetus järjestetty 1 momentissa säädetyllä tavalla kantelun lisäksi. Tämä lisää aidosti oppilaiden yhdenvertaisuutta erityisesti tilanteissa, missä lähiympäristöllä ei ole voimavaroja mahdollisen kantelun tekemiseen.

Onko teillä muita huomioita aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa koskeviin ehdotuksiin?

ei

Onko teillä lausuttavaa esityksen 2 pykälään koskien liikunnallisen elämäntavan lisäämistä esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin?

ei

Onko teillä muita huomioita liikunnallista elämäntapaa koskevaan ehdotukseen?

ei

Onko teillä lausuttavaa perusopetuslain säädöshuoltoa koskeviin ehdotuksiin?

ei

Ruuth Terhi

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Hyvinvointialuejohtaja Sanna Svahn,
20.11.2024 § 93